

دوباره‌کرن و کارتی‌کرن و دوهوزانین (سه‌مان کوفلی) دا

عبدالقادر نوری عبدالکریم

پشکا زمانې کوردی، فاکولتیا زانستین مروفايه‌تی، زانکویا زاخو، هه‌ریمما کوردستانی، عیراق.

((هه‌زامه‌ندیا به‌لاکرنی: 6 گولان 2014))

کورتی

دوباره‌کرن، دیارده‌یه‌کا شیوازگه‌ری یا پری واتیبه، ئاماژین کویر و زور ل خو کوم دکه‌ت، ب شیوه‌کی و ه‌سایه‌کو ئهم نه‌شین واتیین وئ سنوردارکه‌ین، ئه‌ؤ فه‌کولینه بزافه‌که ژبو دیارکرنای فی دیاردی و دویفچوونا وئ دناؤ هوزانین (سه‌مان کوفلی) دا. ل ده‌سپینکی ئهم ل سهر تیگه‌هی دوه‌باره‌بونې ژلائی زمانې و چه‌مکی فه‌ راوه‌ستیاینه و ل دویفدا بووچونین هنده‌ک ره‌خنه‌گران هاتینه ده‌ستیشانکرن و پاشی هنده‌ک جورین دوه‌باره‌کرنی (ل سهر ئاستی دوباره‌کرن دنگا و په‌یفان و رستان و لدویفدا دوباره‌کرن ئاماژین سمیوتیکی) دناؤ هوزانی دا هاتینه دیارکرن.

پیشه‌کی:

مروؤ نه‌چار دبی‌ت و شیانین داهینانې نه‌مینن، ژبه‌ر هندی پیدای یه مروؤ وه‌کو دوژمن به‌ری خوه بده‌ت دوباره‌کرنی، چونکی – ل دویف گوتنا وان ههمی شیانین مروؤی دمیرینیت – و ریکی ل داهینانې دگری‌ت (۲).

دوباره‌کرن – سهره‌رای ههر تشته‌کی هه‌بی‌ت – دیارده‌کا ئاخفتنی یه، ههر ئاخفتنه‌کا هه‌بی‌ت، مه‌رج نینه واتیی دوباره‌بکه‌ت یان ژی هزری، مژاوی بکه‌ت، یان نیشانای بی چاریی بیت، به‌لکو دوباره‌کرن زور جارا زه‌نگینکرن واتیای ئاخفتنی یه، چیدبی‌ت ئهو دوباره‌کرنه‌گرنگیا وی ده‌می به‌رچاف بکه‌ت، یان ئاماژی ب گرنگیا هه‌لوپستی بکه‌ت یان کارتی‌کرنای کریری به‌رچاف که‌ت یانژی گرنگیا نافی که‌سی د هه‌لوپستی دا و گه‌شه‌کرنای وی دیار بکه‌ت، ... زیده‌باری هندی، هنده‌ک جارای ده‌می هوزانی یی ئه‌فسانه‌یی

ب دینتا ئیکې و ه‌سا دیار دبی‌ت کو دوباره‌کرن جوره‌کی تیینه‌گه‌هشتا مژاوی ل ده‌ف مروؤی په‌یدا دکه‌ت، ئانکو می‌شکی مروؤی به‌رامبه‌ر دوباره‌بونې شیوازه‌کی پری تیینه‌گه‌هستن و حیره‌تی ب خوقه‌ دیتی یه، تاییه‌تی د گه‌له‌ک گوتین مه‌زنان و هوزانی و هه‌تا دقورئانا پیروزدا دیار دبی‌ت و ژبه‌ر هندی دناؤ ره‌خنه‌گران دا لایه‌نگه‌ر و و ره‌دکه‌ر بو فی دیاردی په‌یدا بوون و ههر کومه‌کی به‌لگه و ئه‌گه‌رین خو دیار کرن (۱).

تیگه‌هشتا دوباره‌کرنی نه‌بتنی قورس بوویه ل سهر می‌شکی که‌سی کورد، به‌لکو په‌یفا دوباره‌کرن جوره‌گه‌ک (حساسیه) ل سهر می‌شکی مروؤی روزئافیی په‌یدا کریه، ب گه‌ره‌وا هندی کو دوباره‌کرن ل وی ده‌می په‌یدا دبی‌ت کو

دوباره‌کرنا په‌یقه‌کی یان پتر ب درکاندنې و واتیږي... (۷) بقی چندی دیار دبیت کو دوباره‌کرنې هنده‌ک مفا یین هه‌ین ب تنی ب دوباره‌کرنې به‌رچاؤ دبن .

ل دویف یا بوری بو مه دیار دبیت کو دوباره‌کرن ریکه‌کا ره‌خنه‌یی یا گرنه‌گه، ژبه‌ر کو هاریکاریا خوانده‌فانی دکه‌ت ژبو ده‌ستنیشان‌کرنا ره‌فتارین هونه‌ری یین تی‌کستی و زانینا وان ناماژه و هزرین ب خوقه‌ دگریت، و ههر وهسا جوره‌کی په‌یوه‌ندیږي دناقبه‌را خوانده‌فانی و تی‌کستی دا چیدکه‌ت ل سهر بنیاتی هه‌فرکی و به‌فلاتیږي و شروقه‌کرنې نه‌وا مهرجه‌ک ژبو به‌رده‌وامبونو په‌یاما خواندی و نه‌و (۸) له‌وما دشین بیژین "چ بنیات ب بنیاتی ریتمی ناهیته نافکرن نه‌گهر توشی دوباره‌کرنا وی نه‌بین هه‌تا ب چ ره‌نگی گریمانه‌یی بیت " (۹)

۲- که‌فنا‌تیا دوباره‌کرنې :

بی گومان دیاردا دوباره‌کرنې هه‌فسوی په لگه‌ل هوزانی، وچیدبیت دوباره‌کرن دیتن و بوچوونا هوزانفانی دیاربکه‌ن و ب ری‌کا وی هنده‌ک شیانین دی ل ده‌ف خوانده‌فانی دهرباره‌ی تی‌گه‌هشتنا تی‌کستی په‌یدا دبن، و بی گومان دوباره‌کرن هنده‌که‌فنه کو دناؤ هوزانین فولکلوری و خومالی وکلاسیکی دا په‌یدا بوونه "دل ژ من بر دل ژ من" (۱۰) کو نه‌ؤ دهربرینه ۱۵ جارا دووباره‌ بوویه دناؤ نیک هوزانی دا و لقی‌ره نه‌ؤ دوباره‌کرنا هوزانفان دئینیت گرنگی ب وینه‌کی یان بزاقه‌کی یان هه‌لوپسته‌کی دده‌ت،

دیار دکه‌ت (۳) نه‌م دشین بیژین، دوباره‌کرن دیارده‌کا شیوازگری په ل هنده‌ک هه‌لوپستا وجهان پیدفی په، نه‌گهر هاته‌هاته دناف ئاخفتنی دال دویف گوتنا (خه‌تابی) وه‌کو زیده‌کرنې په ل ده‌می نه‌م پیدفی ب ژیرنی و کورتکرنې، و ههر وهسا (خه‌تابی) دبیت پیدفی ب دوباره‌کرنې په، گه‌له‌ک تشتین گرنه‌گ پی جوان دبن، و ب هیلانا وی چیدبیت بکه‌فنه د شاشی وژی‌کرنې دا و چیدبیت که‌سه‌ک ب مه‌ره‌ما رژدی و هاندانی بیژیته که‌سه‌کی دی: بله‌ز بله‌ز، و بافیژه بافیژه، ههر وه‌کو ل سهر په‌رتوکا دنقیسین: گرنه‌گ گرنه‌گ و گه‌له‌ک تشتین دی. (۴)

نه‌م وهسا هزر دکین کو دوباره‌کرن به‌ره‌می هه‌لوپستی په و ههر وهسا به‌رچاؤکرنا ره‌وشه‌کا دهرونی یا ده‌ستنیشان‌گری په ل ده‌ف که‌سی، چیدبیت دوباره‌کرن بو هشیارکرنې بیت ل سهر ره‌وشه‌کی، یانژی دهیت بو دیارکرنا رادی ره‌نگه‌کی یان ئیشه‌کی یان که‌یفه‌کی،... هتد کو ناهینه‌هه‌ژمارتن .

۱- تی‌گه‌هی دوباره‌کرنې :

ژبو باشتر روونکرنا نه‌فی تی‌گه‌هی دی ژلای زمانی و زارافی فه لگه‌ل ل سهر ئاخفین، ژلای زمانی فه دزمانی عه‌ره‌بی دا بقی شیوه‌ی هاتی په، دووباره‌کرن (کرر) ژیده‌ری کاری په ب واتا دوباره‌ و فه‌گوتن و دبیتن تشت دوباره‌کر بو گه‌له‌ک جارن، واته‌جاره‌کا دی دوباره‌کر (۵).

ژلای زارافی فه، دوباره‌کرن، "ناماژه‌یا بیژه‌یی په ل ل سهر واتیږي ب دوباره‌کرنې" (۶)، یانژی

و لقیږه وهسا دیاره کو رهوشا خو بهرامبه‌ر خوشتفیا دیار دکهت، و بقی چهندی ئەم دشین دوباره کرنا ببین و چهوانیا خواندنا وان تیڭه‌هین و لایه‌نین سیمانتیکی بین ددهت .

۳- ههلویستی ره‌خنه‌گران بهرامبه‌ر دوباره کرنی:

ههلویستی ره‌خنه‌گران بهرامبه‌ر دوباره کرنی ل سهر سی پشکا دابه‌ش بوو :

أ- گروپا لایه‌نگه‌ر ب- گروپا ب مه‌ج

لایه‌نگه‌ر ج- گروپا ره‌دکر

أ- گروپا لایه‌نگه‌ر :

ره‌نگه ئەحمەد کوری فارس پیشه‌نگی فی گروپی بیت، وهسا دبیت کو دوباره کرن ب مه‌ره‌ما هایدار کرنی ل دویف گرنگیا تشتی دهیت (۱۱) و هه‌ر ل سهر وی شوپی (ابن جنی) دیار کر کو دکه‌فن دا عه‌ره‌بان شیوازی دوباره کرنی بو دوپاتی و زالونی بکار دئینا (۱۲) ب هه‌مان شیوه (میثم البحرانی) وهسا ددیت کو زانینا مروفی ل سهر دوباره کرنی ژتشتین گرنگه‌ دبیا فی فه‌هاندنی دا (۱۳) و هه‌تا دره‌خنا نوی دا جیمس مونرو گه‌هشته دنا ژ ریژین لایه‌نگه‌راندا، کو دبیزیت: هندیکه هوزانه ب شیوه‌کی یان چه‌ند شیوین دوباره کرنی نه (۱۴)

ب- گروپا ب مه‌رج لایه‌نگه‌ر :

ئه‌ؤ گروپه‌ دوباره کرنی وه‌کو ئیش و نه‌چاره‌یی دبیت، و تنی ب مه‌رجی مفا ژی وه‌رگرتنی په‌سه‌ند دکهت، ب وی شیوه‌ی کو یا پیدفی بیت، ره‌نگه‌ خو (الجاحظ) ژی په‌سه‌ندا فی

بوچوونی بکه‌ت، ل ده‌می دبیت دوباره کرن کی‌ماسی نینه ئە‌گه‌ر مفا تیدا بیت، وه‌کو ناخفتن ل گه‌ل یی بهرامبه‌ر و ئە‌گه‌ر ژ رادی پیدفی زیده نه‌بیت (۱۵) و (هلال العسکری) دبیت کو عه‌ره‌بان دوباره کرن بو دوپاتکرنا گوتنی بو گوهداری بکار ئینایه (۱۶)، به‌لی (ابن معصوم) دگوت: " کریتی یا دوباره کرنی گومان تیدا نینه، ئە‌و تی نه‌بیت پیکه‌نینه‌ک تیدا بیت " (۱۷).

ج- گروپا ره‌دکر :

بی گومان هه‌بوونا هزره‌کا بقی شیوه‌ی ده‌باره‌ی دوباره کرنی، چ پی نه‌فیت وان دی هنده‌ک به‌لگه‌یین به‌رچاؤ هه‌بن، و (ابن سنان) پیشه‌نگی فی گروپی بوو، و دبیت کو دوباره کرن ره‌ونه‌ق و ره‌وایا ناخفتنی ژناؤ دبیت، و دبیزیت " ئەز نزام چ تشت ره‌وانی یا گوتنی تیک ددهت و باشین وی فه‌دشیریت وه‌کو دوباره کرنی، بتایه‌ت ئەوی خوه ژی لاددهت وریره‌وا خو بیاریزیت " (۱۸) ل دویف گوتنا وی وه‌سا دیار دبیت کو گوتنا وی بریاره‌کا فه‌بره بی به‌ری خو بده‌ته ههلویستی خو، سهره‌رای فی چهندی (قزوینی) ژی که‌فته شوپا وی و دگوت "دوباره کرن ژ کی‌ماسی ناخفتنی یه" (۱۹).

براستی پشتی فی پیداچوونی، وه‌سا دیار دبیت کو ئە‌گه‌ر دوباره کرن دخزمه‌تا ریره‌وی تی‌کستی دا بیت و خزمه‌تا واتایی دا بیت چ کی‌ماسی تیدا نینه، به‌لی ئە‌گه‌ر وه‌سا نه‌بیت بتنی دی بیته دریزکرن و نابیته‌ دوباره کرن به‌لکو دریزکرنه و دگه‌هینه وی چهندی کو ئە‌گه‌ر دوباره کرنی

نارمانجه کا لوژیکی یان موزیکی نه‌بیت، تشته‌کی ره‌وایه کو بهیته لادان و نه‌گهر نه دی بیه نه‌گهری تیگدانا واتایی و بنیاتی هوزانی و بارگرانیه که .

ب ریکا وی دوباره‌کرنی و نیږینه کا ره‌خنه‌گرانه یا کویر دشیته رادی سهرکه‌فتنا وی دنافراندنا تیگستی دا دیار بکهت و بقی چهندي خوانده‌فان پتر نیږیک دبیت بو تیگه‌هشتنا شه‌نگستی تیگستی و شروفه‌کرنا ناماژه و هیمایین هاتینه نارسته‌کرن .

۴- دوباره‌کرن دهوزانین (سه‌مان کوڤلی) دا:

سه‌مان محمد سلیم ل ساللا ۱۹۵۳ ل گوندی روستینکی هاتی یه سهر دونیایی و ب نازنافی (سه‌مان کوڤلی) هاتیه نیاسین، هوزانین خو دنابه‌را سالین (۱۹۷۳-۲۰۰۳) نقیسی نه، نانکو دقوناغا نویوونا هوزانا کوردیدا و چهندين دیوان به‌لا‌فکرینه و چهنده‌ک ماینه ده‌ستتقیس و نه‌به‌لا‌فکرینه . (۲۰)

۵- جورین دوباره‌کرنی :
۵-۱- دوباره‌کرنا ده‌نگان :

هه‌بوونا فی جوری دوباره‌کرنی ب شیوه‌کی باو دنا‌ف هوزانین کوڤلی دا به‌رچا‌ف دبیت، نه‌وژی ب دوباره‌کرنا ده‌نگه‌کی یان چهند ده‌نگه‌کان بو چهند جاران ل پیشیا ریژان یان ژی ل نافه‌راست و دو‌ماهی، شیوازی ریژکرن و نارسته‌کرنا وان ده‌نگان وهل خوانده‌فانی دکهت کو ب ریکا وی ریتما دده‌تی پیقه‌گریدانه‌کی دگهل تیگستی په‌یدا بکهت و چیژا ئاسانکرنا هوزانی په‌یدا بکهت، وه‌کو فی نموونا ل خواری :

" ... ژ داهاتی خه‌بهر بدهت

ژ نه‌فروکه فه‌ینیتن

ژ نالینا و

ژ ناخینا و

ژ برینا و

ژ شه‌هیانیت خوه فروشا و

ژ کهرب و کینا ماف خوه‌را ... " (۲۱)

دقی پارچا هوزانی دا دیار دبیت - ژبو په‌یداکرنا ریتما دوباره‌کرنی - ل ده‌می دارشتنا هوزانی چهند ده‌نگه‌ک بو چهند جاره‌کا

ل دویف یا بوری دیار دبیت کو هوزانفانی به‌ره‌مین خو (هوزان) ب شیوی هوزانا نویخواز نقیسینه و دنا‌فدا دیار دبیت کو شیوی نقیسینا هوزانی ستایلی نقیسینا سهردهم پیقه دیار‌بوو، نه‌وژی کو دنا‌ف هوزانین خودا چهندين رویدان و که‌سایه‌تی و دیارده به‌رچا‌ف کرینه و ب شیوه‌کی ئیستاتیکی یی جوان هوزانین خو فه‌هانیدینه .

دنا‌ف هوزانین ویدا گه‌له‌ک دوباره‌کرن یا هه‌ی و بوویه دیارده‌کا به‌رچا‌ف ب جور و شیوین خوقه و ههر وه‌سا مه‌ره‌م و ناماژین جودا جودا داینه هوزانی کو دی بیه خا‌فی فه‌کولینا مه، دنا‌ف فی کاری دا ره‌ه‌ن‌دین فی دوباره‌کرنی دی دیار بن و ریکا ناشویی وی شیوی دیتنا کوڤلی بو تشتان و دیاردان به‌رچا‌ف دبیت نه‌فه‌ه‌می پیکفه شوپین داهینا کوڤلی بو تیگستی دیار دبیت و وه‌رگر

دوباره‌کریه و ل دوو جه‌مه‌س‌ه‌را ته‌کنیکه بژاره
په‌یدا کریه و مفاژی دیتی یه :

أ- په‌یدا کرنا ریتمه‌کا ئاسان ب ریکا ریک‌خستنا
وی دوباره‌کرنی .

ب- گهورین و په‌یدا کرنا ستایله‌کی نوی د
دارشتنا هوزانان نوپخواز دا کو بوویه سه‌مه‌ته‌کا
ئارسته‌که‌ر ژلایی هوزانقانی فه ب مه‌ره‌ما
گه‌هاندنا په‌یاما خو و نه‌ه ریزکرنه بقی شیوه‌ی
په‌یدا بوویه :

ژ، ی - ن - ا، و

ژ، ی - ن - ا، و

ژ، ی - ن - ا، و

دابه‌شکرنا شان ده‌نگان، بی ژ همیا به‌رچاؤ تر
ده‌نگی (ژ) ه کو (۱۲) جارن دناؤ هوزانی دا
دوباره‌بوویه و ب شیوه‌کی (ستونی) بین هاتینه
ریزکرن.

۵-۲- دوباره‌کرنا په‌یقی :

نه‌ه جورئ دوباره‌کرنی ره‌نگه ئاسانترین جورئ
دوباره‌کرنی بیت، نه‌وژی ب ریکا دوباره‌کرنا
ئیک په‌یقی بو‌چهند جاره‌کان دناؤ هوزانی دا و یا
دیاره کو هوزانقانی مه‌ره‌مه‌کا ده‌ستیشانکری یا
بقی دوباره‌کرنی هه‌ی، بی گومان ژبو په‌یدا کرنا
قی جوره دوباره‌کرنی هوزانقانه‌کی خودان شیان
پی‌دقیتن، ژبه‌ر کو پی‌دقی یه نه‌ه دوباره‌کرنه نه‌بیته
نه‌گه‌ری تیکدانی و بی تامیا هوزانی، پی‌دقی یه

دخزمه‌تا ئافا کرنا ریتم و مه‌ره‌ما هوزانی دا بیت
وه‌ک قی نمونو ل خواری :

" عه‌لوی مریشک دزین

ناقئ وی کر عه‌لو مریشک!

عه‌لوی به‌ران دزین

ناقئ وی کر عه‌لو به‌ران!

عه‌لو که‌ت خزینا پاشای

ناقئ وی کره عه‌لی جان! ...

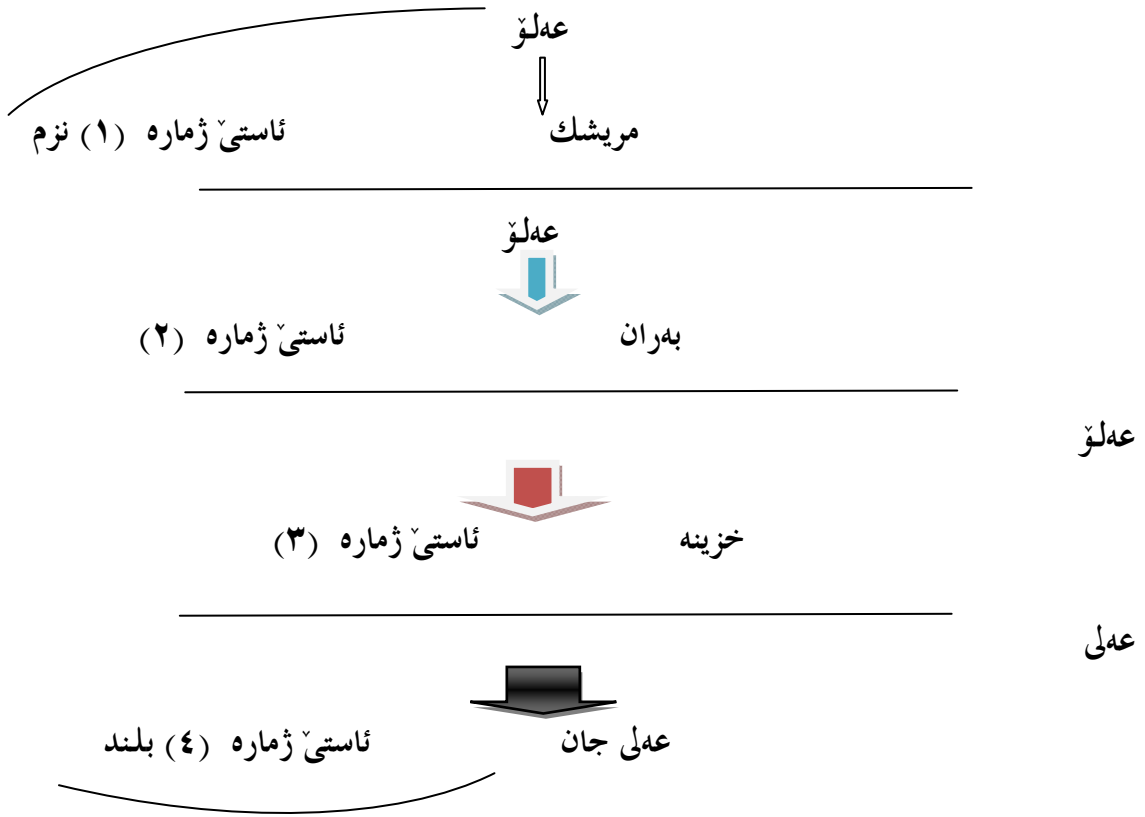
عه‌لو، هه‌ی کودئ ره‌ش

عه‌لو ناقئیت کوردی دکه‌ته خه‌لات ...

عه‌لو، عه‌لیکو، عه‌لی جان ... " (۲۲)

دناؤ قی هوزانی دا هوزانقانی بو‌چهند جارن
په‌یقا (عه‌لی) بکار ئینایه و نه‌ه په‌یقه ژی ئامازه‌که
بو ناقئ که‌سه‌کی کو ل بارودوخه‌کی
ده‌ستیشانکری په‌یدا بوویه و ل دویف پیشاندانا
هوزانقانی که‌سه‌کی به‌رنیاسه و ب ریکا وی
دوباره‌کرنا دایی وه‌سا دیار دیت کو کاری وی
دزی یه، سه‌ره‌رای هندی کو روله‌کی خراب بی
دایی، لی یا گرنگ ل ده‌ف مه نه‌وه کا هاتنا قی
ناقئ چ کارتیکرن ل ریره‌وا ئافا کرنا تیکستی
کریه و نه‌و ستایلی ب هوزانی به‌خشی، فه‌گیرنا
په‌یقا عه‌لی (۱۰) جارن دناؤ هوزانی دا هاتی یه
و ب شیوه‌کی ستونی و ئاسویی هاتی یه
دوباره‌کرن و ل دویف کاری وی نه‌ه پلا وی
مه‌زن بوویه، بقی شیوه‌ی :

وینه ژماره (1): نافکرون و ئاستی بهرنیاسینی.

عەلۆ

عەلی

یان ل پاشیا هوزانی بهییت ، بقی شیوی ل خواری
دیار کری :

"... میڤمه ، میڤمه ژ بابی رهفاندی

میڤمه ، میڤمی شعری یه

میڤمه ، ئەشق خوناڤا میڤمه یه..." (۲۳)

دناڤ فی هوزانا ب ناڤ و نیشانی (عهباسی
دورنیاس) یا کو بو (ئه‌نوه‌ر مه‌سیفی) هاتی نقیسی
رستا (میڤمه) بو چه‌ندین جاران دوباره‌کریه کو
ئه‌وژی رسته‌کا نه‌تنامه و کاری وی دیار نینه ،
به‌لی یا گرنگ لقیڤره ئه‌وه ، به‌ری هوزانقان مه‌ره‌ما
خو دیار بکه‌ت ئەڤ رسته بو چه‌ند جاران

هه‌ژی بیژین کو درکاندنا ناڤی و دوباره‌کرنا
وی ل دویف ئاستین جودا و قه‌باری کاری هاتی
یه گوتن و سه‌ره‌ده‌ری ل گه‌ل هاتی یه کرن ، و
وه‌کو قه‌گیڤانه‌کا چیروکی ئەڤ ناڤه هاتی یه
دوباره‌کرن هه‌تا کو خوانده‌فان ب دوباره‌کرنی و
قه‌گیڤانا رویدانان قه‌ بهیته‌ گریدان .

۵-۳- دو‌باره‌کرنا رستی ل پیشی یان پاشیا ریڤا
هوزانی (*):

۵-۳-۱- دو‌باره‌کرنا رستی ل پیشیا ریڤا
هوزانی :

مه‌ره‌م ژفی چه‌ندی ئه‌وه دوباره‌کرنا رسته‌کی
دناڤ ریڤا هوزانی دا ب وی شیوه‌ی کو ل پیشی

مه ناگر ماچی کر .. کره سترانه کا نه شقی...
(۲۴)

دوباره کریه ، نهوژی بو هندی دا کو مه روبه‌روی
وی گوتنا پشتی هینگی بکهت .

نه‌و جوری دوباره کرنی چ ل پیش یا ل پاشی یا
ریزا هه‌زانی بهیت جهی وی و مه‌ره‌ما وی ل سهر
به‌هره و چاپوکیا هوزانقانی دمینیت و چه‌وانیا
دابه‌شکرنا وی دووباره کرنی ل سهر توبوگرافیا
دارشتنا هوزانی کو د خزمه‌تا ئافا کرنا تی‌کستی
هوزانی دا بیت ، دسهر هندی را ئاماژین وی نه
هاتینه گهورین ، به‌لکو نه‌می ژ درپژ کرنی و بی
مفایی قورتالکرین .

۵-۳-۲- دوباره کرنا رستی ل پاشیا ریزا
هوزانی :
جوداهیا فی جوری دوباره کرنا رستی
نه‌وه کو رستا دوباره کری پشتی مه‌ره‌می دهیت و
نه‌و دوباره کرنا دهوزانا (مه ستیرستیروک گرتن
وخالخالوک فراندن) ، رستا (کره سترانه کا نه شقی
) سی جارن دووباره‌بوویه و ئاواز و ریتمه‌کا
باشقه دایه هوزانی ، وه‌کو فی غوونی :

نه‌و دوباره کرنا بقی وینه‌ی دیار دبیت .

"... مه به‌فر ماچی کر .. کره سترانه کا نه شقی
مه که‌فر ماچی کر .. کره سترانه کا نه شقی"

وینه ژماره (۲) شیوازی دوباره کرنا پیش و پاشیا رستی درپژا هوزانی دا .

ریزا هوزانی	= رستا دوباره‌کری + رستا مه‌ره‌م
ریزا هوزانی	= رستا مه‌ره‌م + رستا دوباره‌کری

هسته‌کی دیاره ل هنده‌ک هه‌لوستا به‌رچاؤ دبیت
، زیده‌باری هندی نه‌و کللیه (key code) یا
کو رونا‌هیی دده‌ته سهر وینی گشتی بی هوزانی ،
ژبه‌ر په‌یوه‌ندیا وی ل گه‌ل ناخی هوزانقانی کو
دقیت بگه‌هینیتته وه‌رگری . هندیکه ده‌باره‌کرنا
وه‌کو خاؤ ناهیتته دناؤ هوزانی دا ، به‌لکو هونه‌ره
و رادی شیانا هوزانقانی یه و بکارئینانا وی
پیشه‌ری سهر که‌فتن و سهر نه‌که‌فتنا هوزانقانی یه .

۶- ئاماژین دوباره کرنا سیمانتیکی دهوزانین
(سه‌لمان کوفلی) دا :
ب شیوه‌کی گشتی نه‌گه‌ر نه‌م به‌ری خو بده‌ینه
دوباره کرنی دی بینین ، نه‌و ده‌ربرینا به‌رچاؤه یا کو
ئامازه‌کا سیمانتیکی دده‌ت زیده‌باری رولی وی بی
زمانی و ههر وه‌سا رژدبوونه لسهر لایه‌نه‌کی
گرنگ د ده‌ربرینی کو باوه دناؤ گوتنی دا ، بقی
چه‌ندی ئامازه‌کا ده‌رونی یا هوزانقانی یه وی
چه‌ندی دگه‌هینیت کو نه‌له‌مینته‌ک یان هزره‌ک یان

ئەو دوباره‌کرنین دناؤ هوزانین کوفلی دا هاتین
گەلەك ئاماژین سیمانتیکی بخوڤه گرتین ، کو ئەؤ
هندەك ژ وانن :

٦-١- تایه‌تیکرن :

وہ کو دیار دناؤ فەکولینا مه دا و وہ کو
ئەنجامه‌کی دوباره‌کرنی ، دوباره‌کرن تشتی
دوباره‌کری ژ یین دەورو بهر باشفە دکەت ، و ل
دویف وی چەندی دی بین کوفلی جهنافی
سەربەخو (توی) ، ئەوی بو (وی) کو کچەکە
دزفیت بو چەندین جارن دوباره‌کریه و پاشان
هندەك تایه‌تەندین وی دیار کریهه و وینی وی ب
پەیفان چیکریه هەر وه‌کو ل بهر چاقین وی هەر
وه‌کو ژ ژبواری فەقەتیایی و چوی دناؤ جیهانا
تایه‌تیا خودا . وه‌کو فی نمونی :

"توی گولستان و گولستان ژ تەنه

توی رۆندک و هەمی رۆندک بو تەنه

توی هەقالا شوخ و شەنگا من فیای

هزر و بیری ، تو خابیری ، تو چیای ...

توی گولستان و گولستان هەر هەبن

دی ژ روناهیا تەرا پەروانه بن ...

توی گولستان و گولستان هەویکن

بلبل زافانه و ، شەنگە گول ژی بیکن ...

توی گولستان و گولستان ژ تەنه

نوی رۆندک و هەمی رۆندک بو تەنه ... " (٢٥)

سەبارەت فی دوباره‌کرن کوفلی ئینای ، دیار
دبیت کو کوفلی دناقبه‌را وان تایه‌تەندین
پالداين بو خوشتفیا خو، د دوو لایونان دا بهرچاؤ
کریه، ئیک: تابه‌تەندین جوانی و خوشی، دوو:

تایه‌تەندین خەمی و نەخوشیی. و گەهشتی یه
وی چەندی کو چ خوشی یان نەخوشی بیت هەر
جوانی بو خوشتفیا وی یه، و شیایه وینەکی
گشتی ب ریکا دەربرینا فان دوباره‌کرن بو مه
دیار بکەت

٦-٢- دوپاتکرن :

دوپاتکرن ئیک ژ وان شیواز و سەلیقانه یین
هوزانغان بکار دئینیت ژبو گەهاندا پەياما خو،
لفیره د شیوازه‌کی نەچاڤه‌ریکری دا هوزانغانی
ئامرازی نەریکرنی (نە) بی بکار ئینای د دوپاتکرن
گەهاندا مەرەمی دا ، وه‌کو فی نمونی :

"... نە چافی وان ل کەشوکی یه

نە گوھی وان ل دیروکی یه

نە های ژ تەپکی یه و ، نەشوکی یه

نە رە یلایه د ناخی را

نە تین هیلایه د گالی را

نە زانسته و ، نەزانینه ... " (٢٦)

ب پیداجوونا فی نموونا هوزانی هوزانغانی پەنا
بریه بهر شیوازی نەریکرنی ژ بو دوپاتکرن مەرەما
خو، ب دەربرینه‌کا دی رابوو به ب وینەکرن
مروغان و ئەو بزافا دەیتە کرن بو ب دەستفەئینانا
هەر تشتەکی بیت و کا چەوا مفایی ژ چ تشتی
وهرناگرن و ل دویف سەری خو دچن .

٦ - ٣ - بی هیقیبون :

ئەؤ رهوشه ل دەف مروفی ئاسایی پەیدا دبیت
ل دمی تشتەك د دەستی دا بیت یان ژی ب
دەست نەکەفیت ل وما بی هیقی دبیت ژ

گه‌هشتنی، کوقلی ژی ژ فی چهندی بی بههر
 نه‌بوویه، دفی نمونی دا دیتنه دیتن :

" نه‌ف قیزا هه

نه‌فا دخلییت

نه‌فا گافا ئیکی دکه‌فیت

نه‌فا پیچای و وه‌ریچای...

نه‌فا دخوینا من دا دزفريت ...

نه‌فا زیندان و

ژیندان و

(سه‌جان) و

گرتیا من

دلدارى يا د مه‌ژیی وى دا بویه ده‌هه

نه‌فینا من يا بویه ترس ... (۲۷)

گومان تیدا نینه کو وینه‌کرنا ره‌وشا بی

هیقبوونی زیره‌کی و به‌هره‌یه‌کا زید بی دقیت،

له‌وما وینه‌کرنا وى ب په‌یفان خزمه‌ته‌کا مه‌زن ب

تیکستی هوزانی گه‌هاندی یه ژبو گه‌یاندنا په‌یاما

وی ل گهل دل‌بهرای وى.

۶- ۴ - شیوه‌ناساندن :

مه‌ره‌م بی نه‌وه‌تشته‌کی بده‌یه‌ناسین و شیوی

وی دیار بکه‌ی، هوزانقانی نه‌ف چهنده ب هوزان

و سه‌لیقه‌کا جوان به‌رچا‌ف کریه، وه‌کو فی

نمونی:

"مه‌دلیت خو کربوونه ده‌ریاییت نه‌شقی ...

مه‌پهریت خوه کربوونه چه‌پهریت میرا ...

مه‌شکه‌فت کربوونه ناوسکیت په‌راستنی

... (۲۸)

دفی نمونی دا ب ری‌کا هنده‌ک ته‌کنیکین

ده‌برینی کوقلی شیاپه وینی مروفی دیار بکه‌ت،

نه‌وژی ب ری‌کا دوباره‌کرنا جه‌ناقى (مه) و شیوی

کوم فه‌گیرایه و چه‌وا مروف دشییت ب قوربانیدانی

به‌رخودانی به‌رده‌وام بکه‌ت د ری‌کا نه‌شقی دا.

۶ - ۵ - ره‌ه‌ندی ده‌روونی :

نه‌ف جوره، ره‌وشه‌کا ده‌روونی یه ل ده‌ف

هوزانقانی کو تیدا دیارده‌کی یان ژى

بارودوخه‌کی مروفی به‌رچا‌ف دکه‌ت کو گه‌له‌ک

کارتیکرن ل سه‌ر کریه و بزاقى دکه‌ت نه‌فی

چهندی بو مه‌بگه‌هینیت ، وه‌ک فی نمونی :

" ... هه‌نه‌شه‌فی وه‌ردیچن و دکه‌نه‌پاری

هه‌نه‌بداقیت روژیفه‌نوژ...

هه‌نه‌زوردار و

زورهار و

شاهدیت مرنا زارو‌کا

هه‌نه‌زاروکیت بی گوننه

بی‌باب و دای وه‌ک په‌پوکا" (۲۹)

سه‌ره‌ده‌ریا هوزانقانی ل گهل په‌یفان ب مه‌ره‌ما

دیارکرنا وی لایه‌نی ده‌روونی بی تیدا ژیاى، وه‌سا

دگه‌هینیت کو بزاقى دکه‌ت لایه‌نی نازک بی

ده‌رونی وه‌رگری ب نازرینیت ب ری‌کا وی بابه‌تی

به‌حس لی دکه‌ت، نه‌وژی دابیشا (سیوی)بوونی

ژلایه‌کی فه، و ژلایه‌کی دیفه‌به‌حسکرن ل

زورداری

ته‌نجام :

ژێده‌ر و په‌راویژ:

په‌راویژ :

- 1- دوباره‌کرن به‌ری دناڤ هوزانی دا هه‌بیت، پیدایه‌ی یه‌ ئه‌و چه‌نده نه‌هه‌یته ژبیرکرن کو شیوازه‌کی ئاخفتنی‌یه، چ نقیسی یا گوتن بیت.
- 2- دوباره‌کرن دناڤ هوزانی دا هه‌بیت یان نه‌بیت، هوزان بهایی خو یی ئیستاتیکی ژ ده‌ست ناده‌ت.
- 3- هه‌بوونا دوباره‌کرنی و چه‌وانیا بکارئینانا وی دناڤ هوزانی دا ل سهر به‌هره و ره‌هوانیا هوزانفانی دمینیت ب ریکا به‌رجسته‌کرن ته‌کنیکین دوباره‌کرنی.
- 4- کوفلی شیاپه ل ئاستین جودا جودا دوباره‌کرنی بکارینیت و وان ده‌برینا بکارینیت یین کارتیکرنی ل سهر وه‌رگری بکه‌ت.
- 5- ئه‌و چه‌نده ناهه‌یته فه‌شارتن کو دوباره‌کرنی کارتیکرنا خو یا ده‌روونی یا هه‌ی ل سهر خوانده‌فانی و چه‌وانیا وه‌رگرتن و به‌رسفدانا ده‌روونی.
- 6- ئه‌فی فه‌کولینی ژ کوما گه‌له‌ک جورین دوباره‌کرنی، شیاپه فه‌کولینی ل سهر هنده‌ک جورین دوباره‌کرنی بکه‌ت.
- 1- حسین نصار. التکرار. ط 1. مکتبه‌ الخفاجی. مصر. 2003. ص 5
- 2- هارولد بلوم. قلق التاثر نظریة فی الشعر. ت. عابد اسماعیل. دار الکنوز. بیروت. 1998. ص 88
- 3- بسام قطوس. الزمن و المكان فی دیوان محمود درویش. ابخات الیرموک سلسله‌ الاداب و اللغویات. مجلد 14. عدد 1. 1996. ص 75
- 4- الباقلانی و الخطابی والرمانی. ثلاث رسائل فی اعجاز القرآن. تحقیق: محمد خلف الله و محمد زغلول سلام. ط 4. ص 52-53
- 5- الفیروز ابادی. القاموس الخیط. ط 2. جلد 2. المؤسسة العربیة للطباعة و النشر. بیروت. ص 130. هقر وقسا بقری خو بده‌ ئه‌رتوکا (مختار الصحاح) بابه‌تی (کرر) ل 567
- 6- ابن الاثیر. المثل السائر. ط 2. جلد 3. شرح: احمد الحوفی و بدوی طبانة. منشورات دار الرفاعی. الریاض. 1984. ص 7
- 7- ابن معصوم المدني. أنوار الربیع فی أنواع البدیع. ج 5. تحقیق: شاکر هادی. مطبعة النعمان. النجف. 1969. ص 346
- 8- وهب رومیة. شعرنا القدیم والنقد الجدید. سلسله‌ عالم المعرفة (207). 1996. ص 24
- 9- جان کوهین. بنية اللغة الشعریة. ط 1. ت. محمد الولی و محمد العمری سلسله‌ المعرفة الادبیة. دار طوبقال للنشر. الدار البیضاء. 1986. ص 87
- 10- احمد بن الملا محمد الزفنگی. العقد الجوهری فی شرح دیوان الجزیری. ط 2. ج 2. مطبعة الصباح. 1987. ص 481
- 11- ابن فارس. الصحیح فی فقه اللغة. تحقیق: مصطفی الشویحی. مؤسسة بدران للطباعة. بیروت. 1963. ص 207
- 12- ابن جنی. الخصائص. جلد 3. تحقیق: محمد علی النجار. مطبعة دار الکتب المصریة. القاهرة. 1956. ص 101-102

- ۱۳- میثم البحرانی . أصول البلاغة. تحقيق: عبد القادر حسين. دار الثقافة للنشر. الدوحة . ۱۹۸۶. ص ۷۹
- ۱۴- جیمس مونرو. النظم الشفوي في شعر ما قبل الإسلام. ترجمة: إبراهيم السنجلای و یوسف الطراونة. مكتبة الکتانی. اربد . ص ۷۹
- ۱۵- الجاحظ. البيان والتبيين. ط ۴ . تحقيق: عبد السلام هارون . ص 105
- ۱۶- أبو هلال العسكري. كتاب الصناعيتين. تحقيق: مفید قمیحة. دار الکتب العلمیة. بیروت. ۱۹۸۱. ص ۲۱۲
- ۱۷- ابن معصوم المدني . أنوار الربیع في أنواع البديع. ۱۹۶۹. ص ۳۵۰
- ۱۸- ابن سنان الخفاجي . سر الفصاحة. تصحيح وتعليق: عبد المتعال الصعیدی. مكتبة محمد علي صبيح بميدان الأزهر. ۱۹۵۲. ص ۱۱۴
- ۱۹- الفزويني. التلخيص في علوم البلاغة. ط ۲. شرح: عبد الرحمن البرقوقي. دار الكتاب العربي بیروت. ص ۳۱۶
- ۲۰- بو پتر پیتزینا ل سهر ژيانا هوزانقان (سهلمان كوفلی) فهگه ره بو پهرتوكا مه (ياخييون دناف هوزانا نوبخوزا كورديدا سهلمان كوفلی وه كو غوونه).
- ۲۱- سهلمان كوفلی . جيهانا گوها(ديوان) . چاپخانه هاوار. پروژئ چاپكرنا كتيبا بئ يوييلا زييرنا pdk لقي ۸ . ژماره (۴) . دهوك ۱۹۹۶. ل ۴
- ۲۲- سهلمان كوفلی . تير ژ كفانا دوه شيبين و بهر تينه من (ديوان) . چاپخانه هاوار . ئينكه تيا نقيسه رين كورد . . دهوك . ۲۰۰۵ . ل ۵۷
- *- نهم ديبئني ريزا هوزاني ز بهر كو (دير) دناف هوزانا نوبخوزادال دويف پيقرين هوزانا كلاسكي وه كو دير و پي كهاتا به كه بين دهنگي تماميا خو وه رنا گريت و ههروه سا چيديت دناف ئيك ريزا هوزاني دا چهند رسته ههبن .
- ۲۳- سهلمان كوفلی . تير ژ كفانا دوه شيبين و بهر تينه من. ل ۱۳۹
- ۲۴- ههمان ژيدير . ل ۱۸۱
- ۲۵- سهلمان كوفلی . جيهانا گوها(ديوان). ل ۳۷-۳۸
- ۲۶- سهلمان كوفلی . تير ژ كفانا دوه شيبين و بهر تينه من. ل ۹۴
- ۲۷- سهلمان كوفلی . جيهانا گوها(ديوان). ل ۱۰۲-۱۰۳
- ۲۸- سهلمان كوفلی . تير ژ كفانا دوه شيبين و بهر تينه من. ل ۱۶۴
- ۲۹- سهلمان كوفلی . جيهانا گوها(ديوان). ل ۱۶۰-۱۶۱
- ژيدير :**
- ۱- ابن الاثير.(۱۹۸۴) المثل السائر . ط ۲ . جلد ۳ . شرح : احمد الحوفي و بدوى طبانة. منشورات دار الرفاعي . الرياض.
- ۲- ابن جني.(۱۹۵۶). الخصائص. جلد ۳. تحقيق: محمد علي النجار. مطبعة دار الکتب المصریة. القاهرة.
- ۳- ابن سنان الخفاجي.(۱۹۵۲). سر الفصاحة. تصحيح وتعليق: عبد المتعال الصعیدی. مكتبة محمد علي صبيح بميدان الأزهر.
- ۴- ابن فارس.(۱۹۶۳). الصحاحي في فقه اللغة. تحقيق: مصطفى الشويحي. مؤسسة بدران للطباعة. بيروت.
- ۵- ابن معصوم المدني.(۱۹۶۹). أنوار الربيع في أنواع البديع. ج ۵.
- ۶- احمد بن الملا محمد الزفني . (۱۹۸۷). العقد الجوهري في شرح ديوان الجزيري . ط ۲. ج ۲. مطبعة الصباح.
- ۷- الباقلائي و الخطابي والرمانى .(؟). ط ۴. ثلاث رسائل في اعجاز القرآن . تحقيق: محمد خلف الله و محمد زغلول سلام . دار المعارف.
- ۸- الجاحظ.(؟) البيان والتبيين. ط ۴ . تحقيق: عبد السلام هارون .
- ۹- بسام قطوس . (۱۹۹۶) الزمن و المكان في ديوان محمود درويش . اجاث اليرموك سلسلة الاداب و اللغويات. مجلد ۱۴ . عدد ۱.
- ۱۰- جان كوهين .(۱۹۸۶). بنية اللغة الشعرية . ط ۱ . ت . محمد الولي و محمد العمري سلسلة المعرفة الادبية . دار طوبقال للنشر . الدار البيضاء.
- ۱۱- جيمس مونرو.(؟) النظم الشفوي في شعر ما قبل الإسلام. ترجمة: إبراهيم السنجلای و يوسف الطراونة. مكتبة الکتانی. اربد.
- ۱۲- حسين نصار .(۲۰۰۳). التكرار . ط ۱ . مكتبة الخفاجي. مصر.

- ۱۳- سلمان کوفلی. (۲۰۰۵). تیر ژ کفانا دوه شیین و بهر
تینه من (دیوان). چاپخانا هاوار. ئیکه تیا نقیسه رین
کورد. . دهوک.
- ۱۴- سلمان کوفلی. (۱۹۹۶). جیهانا گوها (دیوان). چاپخانا
هاوار. پروژئی چاپکرنا کتیا یی یویلا زینا pdk
لقی ۸. ژماره (۴). دهوک.
- ۱۵- الفيروز ابادی. (؟) القاموس الخیط. ط ۲. جلد ۲. المؤسسة
العربية للطباعة و النشر. بیروت.
- ۱۶- میثم البحرانی (۱۹۸۶). أصول البلاغة. تحقیق: عبد
القادر حسین. دار الثقافة للنشر. الدوحة.
- ۱۷- هارولد بلوم. (۱۹۹۸). قلق التأثر نظرية في الشعر
ت. عابد السماعيل. دار الكنوز. بیروت.
- ۱۸- وهب رومية. (۱۹۹۶). شعرنا القديم والنقد الجديد.
سلسلة عالم المعرفة (۲۰۷).

الخلاصة

التكرار ظاهرة اسلوبية متشعبة الدلالات ، عميقة الایحاءات ، لا تكاد تحصر معانيها ، لذلك كان هذا البحث محاولة لإيضاح هذه الظاهرة و متابعتها في شعر (سلمان كوفلي) . في البداية توقفنا على مفهوم التكرار من الناحية اللغوية و الاصطلاحية ثم توقفنا عند اختلاف النقاد وتباين آرائهم ، وبعدها عند بعض انواع التكرار (على مستوى تكرار الاصوات و الكلمات و الجمل و بعدها على تكرار الدلالات المعنوية) في الشعر .

ABSTRACT

Complex phenomenon of repetition stylistic connotations, suggestions deep, hardly confine their meaning, so it was this research is an attempt to clarify this phenomenon and follow-up in the poetry (Salman covly). At first, we stopped on the concept of redundancy in terms of idiomatic language and then we stopped at different critics and contrast their views, and then when some types of repetition (at the level of repetition of sounds and words and phrases and then to repeat the moral connotations) in the hair.